

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» проаналізував статистичну інформацію по валютному ринку України за результатами 2015 року. Проведений аналіз дозволив зробити нижченаведені висновки.

ВВП України, як країни з сировинною економікою, багато в чому залежить від зовнішніх цін на основні статті експорту, – зерно, руду і метал. І хоча агросектор навіть в умовах кризи продовжує залишатися прибутковим, ведення бойових дій на сході країни, де сконцентрована велика кількість підприємств видобувної та машинобудівної промисловості, зумовило значне падіння надходжень експортної валютної виручки, підсиливши дефіцит інвалюти на українському ринку.

Поряд з цим, ключовими факторами девальвації гривні протягом останніх двох років стали негативні ділові очікування, зменшення притоку прямих іноземних інвестицій, значні витрати на обслуговування державного боргу, девальвація валют країн-торгових партнерів тощо.

За 2015 рік офіційний курс національної валюти зменшився з 1 576,86 грн./100 дол. США станом на 01.01.2015 р. до 2 400,07 грн./100 дол. США станом на 01.01.2016 р. Протягом вказаного проміжку часу пікове значення офіційного курсу було зареєстроване 26 лютого 2015 року – 3 001,01 грн. за 100 дол. США.

Сукупний обсяг інтервенцій НБУ на міжбанківському валютному ринку за підсумком 2015 року (4 250,7 млн. дол. США) є значно меншим, ніж аналогічний показник за 2014 рік (11 127,0 млн. дол. США).

В той же час, нове прискорення девальвації на початку 2016 року змушує Регулятора витратити кошти з резервів для задоволення попиту на валютному ринку і утримання курсу. За останніми даними, за січень-лютий 2016 року сальдо інтервенцій на міжбанківському валютному ринку склало (-) 233,1 млн. дол. США.

Сукупний обсяг операцій з готівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України за підсумком 2015 року склав лише 2 960,5 млн. дол. США (в 2014 році – 13 918,0 млн. дол. США). Тенденцією 2015 року було значне переважання обсягів продажу валюти з боку населення над обсягами купівлі. НБУ зі свого боку стимулює це явище шляхом пом'якшення адміністративних обмежень на валютному ринку. В той же час така тенденція в значній мірі обумовлена вичерпанням фінансових ресурсів населення та вилученням валютних заощаджень для фінансування поточних витрат.

Протягом 2015 року обсяг депозитів, залучених в національній валюті, збільшився на 6,7% (24,20 млрд. грн.), склавши 388,70 млрд. грн. станом на 01.01.2016 р.

Обсяг депозитів, залучених в іноземній валюті, за 2015 рік скоротився на 32% (6,2 млрд. дол. США), склавши 13,2 млрд. дол. США станом на 01.01.2016 р. Варто

зазначити, що тенденцією останніх трьох кварталів 2015 року було поступове збільшення обсягів депозитів, залучених в національній валюті.

Динаміка загального обсягу залишків депозитів в значній мірі залежить від невисокого рівня довіри до банківської системи з боку населення та складної соціально-політичної ситуації. Деякі позитивні зміни наведених індикаторів можуть слугувати сигналом про початок процесів стабілізації ситуації в країні та послаблення напруги в суспільстві.

За результатом 2015 року обсяг золотовалютних резервів склав 13,3 млрд. дол. США в еквіваленті, збільшившись протягом 2015 року на 87%.

Нарощення обсягів золотовалютних резервів протягом року відбувалось переважно внаслідок отримання коштів від іноземних кредиторів та внаслідок придбання Регулятором валюти на міжбанківському валютному ринку. Водночас, чисті міжнародні резерви НБУ, що визначаються як різниця між валовими міжнародними резервами і пов'язаними із резервами зобов'язаннями перед нерезидентами, залишалися на низькому рівні або навіть приймали від'ємних значень.

Основним міжнародним індикатором достатності золотовалютних резервів є покриття їх обсягом суми тримісячного імпорту країни. За даними Державної служби статистики, сукупна сума імпорту за підсумками 2015 року відповідає 38,13 млрд. дол. США. Таким чином, сума середнього тримісячного імпорту складає 12,71 млрд. дол. США, що в повному обсязі покривається наявним валовим обсягом золотовалютних резервів.

Загальний обсяг державного боргу України в цілому демонструє тенденцію до зростання протягом досліджуваного періоду. За підсумком останніх двох років сукупний обсяг державного боргу зріс більш ніж на 40% до 1 571,77 млрд. грн. В той же час, загальна сума державного боргу, приведена до еквіваленту іноземної валюти, навпаки, продемонструвала скорочення за цей же період. Так, якщо станом на 01.01.2014 р. загальний державний борг відповідав 73,16 млрд. дол. США (в еквіваленті), то станом на 01.01.2016 р. – 65,49 млрд. дол. США (в еквіваленті). Проте низхідну динаміку цих показників некоректно буде пояснювати виключно вдалою кредитною політикою уряду, адже на відносну зміну показників сукупного державного боргу, номінованих в іноземній валюті, значний вплив мала потужна девальвація національної валюти, що відбувалась в першому півріччі 2015 року.

Висока питома вага державного боргу, номінованого в іноземній валюті, означає збільшення витрат уряду з обслуговування власних боргових зобов'язань, що також номіновані в інвалюти. Для українських фінансових ринків це означає скорочення валютної пропозиції та подальшу девальвацію гривні.

В структурі державного та гарантованого державою боргу за групами кредиторів за підсумками 2015 року найбільша

частка належить власникам державних цінних паперів на внутрішньому ринку (33,4%), частка власників державних цінних паперів на зовнішньому ринку в загальній структурі держборгу відповідає 26,4%, міжнародних фінансових організацій – 32,7%.

В якості кредиторів країни виступають також деякі українські фінансові установи, зокрема НБУ, Укресімбанк, Ощадбанк та Укргазбанк. Зазначимо, що великі державні банки є фактично єдиними покупцями ВОВДП на внутрішньому ринку, адже інші комерційні банки мають можливість придбавати валюту в обсязі не більше 0,1% обсягу регулятивного капіталу за день. Їх частка в сукупному обсязі державного та гарантованого державою боргу відповідає 0,5% (без врахування ОВДП у власності). Водночас, НБУ є власником близько 75% випущених ОВДП. Таким чином, реальна частка Нацбанку в структурі внутрішнього боргу держави становить приблизно 74%, що також відповідає 25% сукупного держборгу за підсумками 2015 року.

Тільки за офіційними показниками, за результатом 2014 року обсяг номінального ВВП країни знизився більш ніж на 28%. Протягом 2015 року показник скоротився ще на 11%. Водночас, враховуючи фізичне скорочення експорту, а також більш ніж трикратну девальвацію національної валюти, що відповідним чином відносно зменшило вартість частини ВВП, яка виражена внутрішнім споживанням, можна говорити про реальне падіння ВВП більш ніж в половину за останні два роки. За даними, доступними на дату написання огляду, сукупний обсяг державного боргу перевищує 100% від ВВП.

Згідно з прогнозами МВФ, співвідношення валового зовнішнього боргу до ВВП мало досягти пікового значення в 2015 році, після чого – показати низхідну динаміку. Враховуючи висхідну динаміку показників державного боргу та очікуване в 2016 році зростання ВВП на рівні 1-2%, НРА «Рюрік» очікує подальшого росту співвідношення борг/ВВП.

Огляд підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних НБУ (режим доступу: <http://bank.gov.ua>), НКЦПФР (режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>), Міністерства фінансів України (режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>), Державного комітету статистики України (режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>), МВФ (режим доступу: <http://www.imf.org>).

Повні версії аналітичних оглядів завжди є у вільному доступі на офіційному сайті НРА «Рюрік» (<http://rurik.com.ua>).

Відповідальний за випуск:

Директор з розвитку НРА «Рюрік»,
к.е.н., Долінський Леонід Борисович, тел. (044) 383-04-76;

Відповідальний аналітик:

Старший фінансовий аналітик НРА «Рюрік»
Ярош Станіслава Сергіївна, тел. (044) 489-87-33/49 (вн. 703).

ТОВ «РЮРІК»

☎ 04053 Україна, м. Київ, вул. Артема, 37-41
+38 (044) 383-04-76, +38 (044) 489-87-33/49
e-mail: info@rurik.com.ua
www.rurik.com.ua